

Asia: HE 66/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi

9Livesin kirjallinen valiokuntalausunto

9Lives kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamisesta.

9Lives pitää hyvänä, että hallituksen esityksessä on lausuntokierroksen jälkeen tunnistettu aiempaa paremmin yksityisten palveluntuottajien asema, kiireettömien sairaankuljetusten erityisluonne sekä toimeenpanon vaatima pidempi aikataulu. Esitykseen tehdyt tarkennukset ovat erittäin tarpeellisia.

9Livesin keskeinen huoli ei kuitenkaan ole poistunut. Jos uudistus toteutetaan ilman riittävää toimeenpano-ohjausta, on edelleen olemassa riski, että nykyistä yksityistä kiireettömien sairaankuljetusten kapasiteettia poistuu markkinoilta ja kiireetön sairaankuljetus sekä ensihoitopalvelu ohjautuu entistä voimakkaammin kokonaan julkiseksi palvelutuotannoksi. Tällöin vaarana on, että menetämme kokonaan ensihoidon ja sairaankuljetuksen yksityisen markkinan ja siellä toimivat yritykset. Täten jatkossa meillä ei olisi enää laisinkaan monilla alueilla hyvin toimivaa monituottajamallia. Tehtäviä alkaisi siirtyä varsinaisen ensihoidon resursseille, mikä heikentäisi tuottavuutta ja voisi vaarantaa palvelujen saatavuutta erityisesti niillä alueilla, joilla yksityisellä kiireettömällä sairaankuljetuksella on ollut merkittävä rooli.

Kiireettömät sairaankuljetukset on erotettava varsinaisesta ensihoitopalvelusta

9Lives korostaa, että kiireettömät sairaankuljetukset eivät ole sama asia kuin hätäkeskuksen välittämä kiireellinen ensihoito. Kiireettömiä sairaankuljetuksia tarvitsevat esimerkiksi henkilöt, jotka tarvitsevat poliklinikka- tai laboratoriodiagnostiikkaa ambulanssikuljetuksen terveydentilansa tai toimintakykynsä vuoksi, mutta eivät ole varsinaisen ensihoitopalvelun piirissä. Jo pelkkä hissittömässä kerrostalossa olevalle voimakkaasti liikuntarajoitteiselle asiakkaalle, joka tarvitsee matkalla valvontaa, on mahdotonta päästä liikkumaan ilman sairaankuljetusyksikön apua.

Näiden kuljetusten tarkoituksenmukainen järjestäminen edellyttää, että ne ymmärretään omaksi palvelukokonaisuudekseen. Jos kiireettömiä kuljetuksia ryhdytään järjestämään samoilla kriteereillä ja kustannusrakenteella kuin varsinaista ensihoitoa, seurauksena voi olla kustannusten kasvu ja ensihoidon resurssien epätarkoituksenmukainen käyttö.

Hyvinvointialueiden hankintakriteerien on oltava oikeasuhtaisia

9Lives pitää tärkeänä, että valiokunta kiinnittää huomiota hyvinvointialueiden tuleviin kilpailutuksiin. Uudistuksen onnistuminen riippuu pitkälti siitä, miten hyvinvointialueet hankkivat kiireettömiä sairaankuljetuksia ja millaisia henkilöstö-, osaamis- ja kalustovaatimuksia ne asettavat. Hyvinvointialueiden kilpailuttaessa ensihoitopalvelu kriteerit ovat taas toisenlaiset.

Hallituksen esityksessä on tärkeä lähtökohta: ensihoitopalveluun sisällytettävissä ambulanssikuljetuksissa ei olisi lakisääteisiä ensihoitopalvelun yksikköjä koskevia koulutusvaatimuksia, vaan henkilökun-

nan tulee olla osaamiseltaan soveltuvaa kyseiseen kuljetukseen. Tätä lähtökohtaa on syytä vahvistaa myös valiokunnan mietinnössä.

9Lives katsoo, että STM tulisi antaa hyvinvointialueille selkeää toimeenpano-ohjausta siitä, että kiireettömiä sairaankuljetuksia koskeissa hankinnoissa vaatimukset on mitoitettava tehtävän luonteen mukaisesti. Kilpailutuksissa ei tule asettaa tarpeettoman raskaita henkilöstö- tai kalustovaatimuksia, jotka johtaisivat kiireettömien sairaankuljetusten ylimedikalisoitumiseen tai nykyisen toimivan kapasiteetin poistumiseen markkinoilta. STM tulisi myös varmistaa, että hyvinvointialueet kilpailuttavat nämä toiminnot eivätkä vain ohjaa kyseisiä kuljetuksia oman ensihoitopalvelun tuotettavaksi.

Yksityinen kapasiteetti on turvattava osana siirtymää

Hallituksen esityksessä tunnistetaan, että nykyinen potilaan valintaan ja Kela-korvaukseen perustuva toimintamalli ei voisi jatkua sellaisenaan.

Tämä tekee siirtymän hallitusta toteutuksesta erityisen tärkeää. Jos nykyiset palveluntuottajat eivät pääse mukaan hyvinvointialueiden hankintoihin tai jos kilpailutusten ehdot eivät vastaa kiireettömien kuljetusten todellista luonnetta, seurauksena voi olla yritysten poistumista markkinoilta ja kuljetuskapasiteetin vähenemistä. Tämä voisi lisätä painetta hyvinvointialueiden omalle ensihoitokapasiteetille.

9Lives pitää myönteisenä, että uudistuksen toimeenpanoa on siirretty vuoteen 2028. Pidempi aikataulu antaa paremmat mahdollisuudet valmistella hankinnat hallitusti. Aikataulun pidentäminen ei kuitenkaan yksin riitä, vaan siirtymä edellyttää aktiivista kansallista ohjausta ja hyvinvointialueiden valmistelun seurantaa.

Tietopohjaa on edelleen vahvistettava

9Lives pitää myönteisenä, että hallituksen esityksessä on täsmennetty yksityisten palveluntuottajien määrää koskevia tietoja. Samalla esitys osoittaa, että kiireettömien sairaankuljetusten kokonaisvolyyminä ei ole vielä täysin tarkkaa kuvaa. Esityksessä arvioidaan tehtäviä olevan noin 35 000–50 000 vuodessa, mutta valmistelussa ei ole syntynyt tarkkaa kuvaa tehtävien määrästä ja jakautumisesta. 9Livesin näkemyksen mukaan kyseisiä tehtäviä olisi arvioita enemmän. 9Lives arvioi, että kyseinen tehtävämäärä olisi vuositasolla 70 000 tehtävää.

Näin merkittävän järjestämisvastuun muutoksen toimeenpanossa tietopohjan tulee olla mahdollisimman vahva. Valiokunnan olisi perusteltua edellyttää, että STM seuraa uudistuksen toimeenpanoa ja erityisesti kiireettömien sairaankuljetusten saatavuutta, kustannuskehitystä, hankintojen toteutumista ja vaikutuksia yksityiseen palvelutuotantoon.

Kansallinen kustannus- ja hintatietopohja on turvattava

Kela-korvausjärjestelmän poistuminen ei saa johtaa siihen, että sairaankuljetusten kustannuksia koskeva valtakunnallinen ja vertailukelpoinen tietopohja katoaa. Tietoa tarvitaan jatkossakin esimerkiksi hyvinvointialueiden kilpailutusten, kustannusvertailun, vakuutuskorvausten ja alan kehittämisen tueksi.

9Lives katsoo, että vaikka nykyistä Kelan korvaustaksaa ei säilytettäisi sellaisenaan, valtakunnallinen, läpinäkyvä ja päivittyvä kustannus- ja hintatietopohja on turvattava. Valiokunnan tulisi edellyttää, että STM arvioi, miten tämä tietopohja ylläpidetään Kela-korvausjärjestelmän lakattua.

Yhteenveto

9Lives pitää välttämättömänä, että valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

1. Kiireettömät sairaankuljetukset on järjestettävä omana, varsinaisesta ensihoitopalvelusta erotettuna palvelukokonaisuutena.
2. Hyvinvointialueiden hankintakriteerien on oltava oikeasuhtaisia, eikä kiireettömiä sairaankuljetuksia tule ylimedikaloida tarpeettoman raskailla henkilöstö- tai kalustovaatimuksilla.
3. STM tulee antaa hyvinvointialueille selkeää toimeenpano-ohjausta ja seurata uudistuksen vaikutuksia kiireettömien sairaankuljetusten saatavuuteen, kustannuksiin ja yksityiseen palvelutuotantoon.
4. Nykyinen yksityinen kapasiteetti on pyrittävä turvaamaan osana siirtymää, jotta kiireettömiä tehtäviä ei valu varsinaisen ensihoidon resursseille.
5. Valtakunnallinen kustannus- ja hintatietopohja on turvattava myös Kela-korvausjärjestelmän lakattua.

9Livesin näkemyksen mukaan uudistuksen onnistuminen riippuu ratkaisevasti toimeenpanosta. Lainsäädäntömuutoksen jälkeen on varmistettava, että hyvinvointialueet voivat hyödyntää nykyistä yksityistä kapasiteettia tarkoituksenmukaisesti ja että kiireettömien sairaankuljetusten saatavuus turvataan ilman, että varsinaisen ensihoidon resurssit kuormittuvat tarpeettomasti.

Vaihtoehtoisena mallina 9Lives esittää, että hyvinvointialueista jokainen veloitettaisiin kilpailuttamaan esityksessä olevat kuljetustyytit 2,3 ja 4 (kiireetön ensihoito, siirtokuljetukset ja kiireetön sairaankuljetus) yhtenä kokonaisuutena. Tällöin turvattaisiin nämä kaikkien osa-alueiden palvelut ja vältettäisiin ensihoitopalvelun kuormittuminen.

Timo Palo

Liiketoimintajohtaja-ensihoito

+358 50 365 3305

timo.palo@9lives.fi

Kutomotie 2, 00380 Helsinki

9Lives – ammattina ihminen